

Welzijnsleidraad voor het houden en fokken van raskonijnen

Deze leidraad bevat uitgangspunten en normen voor de bewaking van het dierenwelzijn bij het houden van raskonijnen.

Inhoud:

1. Inleiding
2. Introductie konijn
3. Huisvesting
4. Voeding
5. Voortplanting
6. Transport
7. Verzorging en preventie
8. Wetgeving
9. Samenvatting

1. Inleiding

Deze leidraad is opgesteld door de commissie Dierenwelzijn & Wetgeving in opdracht van het hoofdbestuur van Kleindier Liefhebbers Nederland (KLN). De conceptversie is door de Diertechnische Raad beoordeeld en van input voorzien en vervolgens in de Algemene Ledenvergadering vastgesteld. Elke 3 jaar wordt de leidraad indien nodig herzien. Aanvullende informatie over het houden van kleindieren is terug te vinden in de specifieke diergroepboekjes van KLN.

In deze leidraad wordt uiteengezet welke voorwaarden gelden voor het diervriendelijk houden van konijnen. Deze leidraad dient als zelfregulering voor de georganiseerde raskonijnenhouderij. Dit met inachtneming van het wettelijk kader van de Wet Dieren en overige wettelijke bepalingen waaraan men zich ten alle tijden moet houden. De integriteit of intrinsieke waarde van het dier moet worden beschermd. Dit houdt in, dat er aantoonbaar respect moet zijn voor de eigen waarde van het dier als een wezen met gevoel, dat pijn en plezier kan ervaren. Uitgangspunt hierbij is dat moet worden voldaan aan de vijf vrijheden van Brambell, die ook de basis voor de huidige wetgeving vormen:

1. dieren zijn vrij van honger en dorst. Ze hebben gemakkelijk toegang tot vers water en een adequaat rantsoen.
2. dieren zijn vrij van ongemak. Ze hebben een geschikte leefomgeving inclusief onderdak en een comfortabele rustplaats.
3. dieren zijn vrij van pijn, verwonding en ziekte. Er is sprake van preventie en een snelle diagnose en behandeling.
4. dieren zijn vrij van angst en stress. Er is zorg voor voorwaarden en behandelingen die geestelijk lijden voorkomen.
5. dieren zijn vrij om natuurlijk gedrag te vertonen.

Om aan deze vrijheden te voldoen gelden er voor het houden van raskonijnen de volgende criteria:

- Een bij de dieren passende huisvesting. Alleen dieren en diersoorten die elkaar verdragen mogen bij elkaar gehouden worden in één onderkomen.
- Geen beperkingen in huisvesting waardoor bij beweging en uiting van gedrag pijn, verwondingen of stress kunnen ontstaan.
- Een aan de dieren aangepaste voeding en verzorging.

- Dat de fokker voldoende kennis heeft om vitale en niet vitale dieren te herkennen en weet hoe vitaliteit onder zijn/haar dieren bereikt kan worden. De fokker weet welke passende maatregelen genomen moeten worden bij niet vitale dieren en hoe niet vitale dieren voorkomen kunnen worden. Een passende maatregel kan ook het inschakelen van hulp van een dierenarts, een deskundige collega-fokker of de rasvereniging zijn.

In de georganiseerde kleindierenliefhebberij houden liefhebbers raskonijnen en fokken ze daarmee. Dat doen ze om de grote variëteit aan rassen en kleurslagen in stand te houden, te verbeteren of uit te breiden. Om dit te bereiken wordt op kwaliteiten, die in een rasstandaard staan beschreven, geselecteerd. Hierbij spelen keuringen en tentoonstellingen een belangrijke rol. Daar zit een wedstrijdelement aan: wie fokt het dier dat het beste aan de rasstandaard voldoet? Als dieren op een show bijeen worden gebracht wordt hun gezondheid bij aankomst en gedurende het verblijf door een dierenarts gemonitord. Bij de beoordeling door een keurmeester worden conditie en uiterlijke verzorging van de dieren meegenomen. Met de meest geschikte dieren wordt de fokkerij doorgezet. Voor overige dieren wordt op een diervriendelijke wijze een andere bestemming gezocht.

Een gezonde welzijnsvriendelijke raskonijnen fokkerij resulteert niet alleen in de door de fokker gewenste uiterlijke kenmerken, maar ook in gezondheidskenmerken zoals een laag sterftepercentage, een bij de diersoort passende vruchtbaarheid en de gewenste groei en ontwikkeling van de jonge dieren tot vitale raskonijnen.

Aangezien de hobby door konijnenliefhebbers wordt bedreven, kan aangenomen worden dat de beoefenaren ervan goed voor hun dieren willen zorgen en daar ook plezier aan beleven. Maar bij het houden van levende dieren bestaat altijd het risico dat door onwetendheid, onkunde, onoplettendheid of overmatige competitie het welzijn van de dieren toch in het gedrang komt. Daarom worden in de volgende hoofdstukken de welzijnseisen bij het houden van raskonijnen aan de hand van de genoemde vijf vrijheden verder toegelicht:

2. *Introductie konijn*

Het tamme konijn, zoals wij dat kennen, is een ondersoort van het Europees konijn. Dit Europees konijn (*Oryctolagus cuniculi*) kent zijn oorsprong op het Iberisch schiereiland en is later door de Romeinen door heel Europa verspreidt. Het konijn heeft zich ook verplaatst naar Azië en zelfs Australië. Het wilde konijn leeft voornamelijk op graslanden, heidegebieden en duingebieden en heeft een voorkeur voor droge zanderige bodem. Konijnen zijn geen knaagdieren maar haasachtigen. Het verschil zit hem erin dat ze achter de bovenste snijtanden ook nog 2 ondersteunende stiftanden hebben.

Het konijn is een schemerdier en eet een grote variatie aan plantaardig voedsel. Het leeft in groepen in holen met een uitgebreid gangenstelsel. Binnen de groepen heerst een duidelijke rangorde waarbij dominante dieren het voor het zeggen hebben en waarbij dieren hun territorium verdedigen. Jongen worden kaal en blind geboren in een nestkamer en worden 28 dagen lang gezoogd. Dit gebeurt maar 1 keer per dag en duurt maar 5 minuten. Konijnen worden in het wild maximaal 9 jaar oud maar tamme konijnen kunnen bij goede verzorging wel 12 jaar oud worden.

3. *Huisvesting*

- 2) Dieren zijn vrij van ongemak. Ze hebben een geschikte leefomgeving inclusief onderdak en een comfortabele rustplaats;
- 5) De dieren zijn vrij om natuurlijk gedrag te vertonen

Raskonijnen moeten doelmatig gehuisvest worden; d.w.z. dat de behuizing aan soorteigen en hygiënische eisen moet voldoen. Het konijn is van nature een groepsdier. Deze leefwijze moet in onze houderij ook zo veel als mogelijk worden gerealiseerd. Alleen dieren die elkaar

verdragen, kunnen bij elkaar gehouden worden in één onderkomen. Belangrijk bij groepshuisvesting is om de groepssamenstelling gelijk te houden en dieren te huisvesten in voldoende ruimte met schuilmogelijkheden. Tijdens het fokseizoen is dit lastig te realiseren vanwege wisselende paringen die gemaakt worden. In de praktijk is het wel goed mogelijk om nesten of nestgenoten lang bij elkaar te laten. Daarnaast kan buiten het fokseizoen om een groep met fokvoedsters worden gemaakt. Dragende voedsters en voedsters met jongen zijn minder geschikt voor een groep vanwege feller en beschermend gedrag. Rammen zijn vanwege hun dominante en territoriale gedrag niet geschikt voor groepshuisvesting. Een ram castreren is binnen onze liefhebberij geen optie omdat zijn gebruik voor de fok daarmee meteen verloren gaat. Als dieren apart moeten worden gehuisvest, kunnen sociale contacten door zicht, gehoor en reuk gewaarborgd worden.

Het verblijf moet naar haar bouwwijze, de gebruikte materialen en de staat van onderhoud zo zijn, dat pijn, te vermijden lijden en verwondingen achterwege blijven. Tevens moet de huisvesting een bescherming bieden tegen wind, koude, hitte en vocht. Een konijn kan slecht tegen warmte. Bij meer dan 25 graden geeft dit al ongemak en boven de 35 graden kan een konijn hieraan overlijden. Ook is een konijn heel gevoelig voor plotselinge schommelingen in temperatuur. Probeer schommelingen en hoge temperaturen dan ook zo veel als mogelijk te voorkomen. Een konijn kan een stuk beter tegen koude en kan een periode met vorst prima doorstaan. Dit vraagt alleen wat meer energie en dus onderhoudsvoer.

Een goed gebouwd, ruim, tochtvrij en droog hok is een voorwaarde voor het welzijn van een konijn. De huisvesting moet als permanente verblijfsruimte voldoen aan alle vitaliteiteisen van de konijnen. De dieren krijgen hier hun voer, scheiden mest en urine af, werpen hun jongen en brengen die groot.

Voor een konijn moet het mogelijk zijn om in zijn huisvesting rechtop te zitten en herhaaldelijke huppelsprongen uit te voeren. Om rekening te houden met de bij de soort passende behoefte tot bewegen en het gedrag van de afzonderlijke rassen geldende de volgende minimale hokmaten als advies:

Minimum maten van de afzonderlijke hokken:

	Breedte (cm)	Diepte (cm)	Hoogte (cm)
Grote rassen	110	80	70
Midden rassen	85	80	60
Kleine rassen	70	75	60
Dwergrassen boven 1,5 kg	65	70	50
Dwergrassen onder 1,5 kg	60	60	50

Zeker bij nieuwbouw of verbouw valt aan te bevelen om bovenstaande afmetingen aan te houden. Verstelbare tussenwanden maken altijd een vergroting van het vloeroppervlak mogelijk. Bij groepshuisvesting van volwassen dieren gelden dezelfde hoogtematen uit bovenstaande tabel als advies en 80% van het genoemde vloeroppervlakte per konijn. (breedte x diepte). Voorbeeld:

3 konijnen van een klein ras bij elkaar in 1 hok: $3 \times 0.8 \times 0.70 \times 0.75 = 1.26 \text{ m}^2$ aan vloeroppervlakte gewenst.

Door het ademen, alsmede de aanwezigheid van mest en urine wordt de stallucht sterk belast. Daarom moet voldoende aanvoer van frisse lucht en afvoer van schadelijke gassen als ammoniak en kooldioxide gewaarborgd zijn. Het bodemoppervlak van het hok moet droog en niet glad zijn en de voor de soort specifieke bewegingen mogelijk maken. Urine moet hiervoor of uit het hok weg kunnen lopen of door het strooisel worden opgenomen. Het strooisel moet los, droog en niet schadelijk voor de gezondheid zijn. Regelmatige reinigings- en desinfectie maatregelen (met intervallen) zijn nodig.

4. Voeding

1) zijn vrij van honger en dorst. Ze hebben gemakkelijk toegang tot vers water en een adequaat rantsoen;

Bij de voeding moet rekening worden gehouden met de fysiologische eigenschappen van het konijn. Het natuurlijke leefgebied van een konijn is grasland, duinen of heidegebied waar een konijn met name ruwvoer eet. Meermaals per dag voeren (2-3 keer per dag) is zinvol. Voeren gebeurt bij voorkeur 's avonds vanwege het natuurlijke foerageergedrag van het konijn dat ook in de avond plaatsvindt. Hooi, stro en drinkwater van onberispelijke kwaliteit moet voortdurend beschikbaar zijn. Vanzelfsprekend moet rekening worden gehouden met de actuele fok- en ontwikkelingstoestand van de konijnen. De detailhandel biedt een veelvoud aan speciale voersoorten aan, afgestemd op de ontwikkelingsfase (opfok van jonge dieren, niet drachtige, drachtige of zogende voedsters en rammen in het fokproces).

Belangrijk is het regelmatig reinigen van de voer- en waterbakjes om ontwikkeling van ziekteverwekkers zoveel mogelijk tegen te gaan. Een specifieke eigenschap van het konijn is de "Caecotrophie". Dat is het direct opnemen vanuit de anus van, door de blinde darm geproduceerde, zachte keutels. Dit zorgt voor de heropname van door het konijn verteerbare eiwitten en vitaminen.

Om te voldoen aan de knaagbehoefte van het konijn moet knaagmateriaal aan het konijn verstrekt worden. Deze maatregel (verrijking) is met name belangrijk wanneer sprake is van behuizing zonder stro. Dit knaagmateriaal kan naast strooisel ook in de vorm van een knaagplankje, takken of twijgen als aanvulling worden aangeboden.

5. Voortplanting

5) De dieren zijn vrij om normaal gedrag te vertonen

De geslachtsrijpheid van het konijn schommelt tussen 80 en 210 dagen en is afhankelijk van het ras, voeding, huisvesting en jaargetijde. In de raskonijnenhouderij worden voedsters afhankelijk van het ras in de regel vanaf de 7de tot de 12de maand voor de fok ingezet. Jonge voedsters mogen pas vanaf een leeftijd van 15 weken worden gedekt.

Konijnen zijn "induced ovulators" wat betekent dat een eisprong pas na een dekking plaatsvindt. Voor een dekking kan het beste de voedster kort bij de ram worden geplaatst totdat de dekking is geslaagd. Een andere manier is om een ram voor langere tijd met 1 of meer voedsters in een groepshuisvesting te plaatsen. De dracht duurt gemiddeld 31 dagen. Bij de raskonijnenfok kunnen voor het werpen zogenoemde nestkasten worden gebruikt. De grootte van deze kastjes varieert ook met het ras:

Minimum maten voor nestkastjes:	Breedte (cm)	Diepte (cm)	Hoogte (cm)
Grote rassen	45	60	45
Midden rassen	40	40	40
Kleine rassen	35	35	35
Dwergrassen	30	30	30

Daarnaast zijn er alternatieven zoals een aparte werpafdeling, dubbele hokken e.d. die voor extra ruimte kunnen zorgen. Jonge konijnen mogen pas na 6 weken gespeend (=gescheiden van het moederdier) worden. Deze wettelijk gestelde regel is een minimumeis, dus langer mag ook. Overdrijf echter niet en scheidt de jonge rammetjes van het moederdier alvorens ze seksueel actief worden.

6. Transport

2. dieren zijn vrij van angst en stress. Er is zorg voor voorwaarden en behandelingen die geestelijk lijden voorkomen;

Raskonijnen worden een paar maal per jaar naar tentoonstellingen vervoerd, normaliter binnen de landsgrenzen, maar ook naar buitenlandse shows.

Minimum maten voor vervoersmateriaal:

	Oppervlakte(cm ²)	Lengte(cm)	Breedte(cm)	Hoogte(cm)
Grote rassen	1925	55	35	40
Midden rassen	1350	45	30	35
Kleine rassen	875	35	25	30
Dwergrassen	750	30	25	25

Bijzonder belangrijk zijn: voldoende hoogte en genoeg ventilatieopening(en). Tijdens transport in meerdere lagen moeten de transportkisten op het oog horizontaal staan en in de juiste opstelling geladen zijn.

In het transportmateriaal moet ruim voldoende ventilatieopeningen aanwezig zijn. Als minimum geldt 25% van het vloeroppervlak.

Voorbeeld midden rassen: $0,25 \times 1350 = 338 \text{ cm}^2$ per dier. Een openingen bijvoorbeeld van $17 \times 20 \text{ cm}$ voldoen voor één dier. De ventilatieopeningen mogen ook na belading niet belemmerd worden. Dit kan bereikt worden door het aanbrengen van latten op strategische plaatsen aan de buitenkant van de transportkisten. De dieren moeten altijd verzekerd zijn van voldoende verse lucht.

Konijnen kunnen het stro tegen de wand opwerken en zo de ventilatieopening belemmeren. Houdt hier rekening mee met de hoeveelheid strooisel of kies voor een ander soort strooisel zoals vlas of houtkrullen.

7. Verzorging en preventie

Door voorlichting binnen verenigingen, speciaalclubs, bonden en middels vakbladen worden de houders/verzorgers van konijnen voortdurend ingelicht en bijgeschoold over de juiste wijze van verzorging. Het uitgangspunt is daarbij steeds het welzijn van de dieren. Door dagelijkse controle op licht, lucht, water, voer, hygiënische omstandigheden en mogelijke ziektes en aandoeningen, worden afwijkingen en uitwendige parasieten zoals teken en mijten vroegtijdig ontdekt en kunnen passende maatregelen genomen worden. Konijnen met een normale of korte vachtlengte hoeven alleen tijdens de verharing te worden geholpen bij hun vachtverzorging. Langharige konijnen hebben minimaal een wekelijkse controle met inspectie en verzorging door uitkammen/borstelen nodig. Denk hierbij aan klitvorming onder de kin, op de achterhand, rond de staart, in de liezen en rond het geslacht.

8. Wetgeving

Het houden, fokken en het te koop aanbieden van konijnen is bij wet geregeld, namelijk in de Wet Dieren. Deze krijgt steeds verder concreet invulling in het besluit houders van dieren. Controle op handhaving van deze wetten wordt gedaan door de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit (NVWA) en de Landelijke Inspectie Dienst (LID). De LID is het inspectieapparaat van voor gezelschapsdieren van het ministerie van LNV. De inspecteurs van de LID zijn Buitengewoon Opsporing Ambtenaar (BOA) en hebben speciale strafrechtelijke bevoegdheden. Hoewel wetten en besluiten veel teksten bevatten, blijft het niet eenvoudig de regels nauwkeurig uit te voeren. Vaak leiden individuele gevallen via jurisprudentie tot duidelijkheid in de uitvoering van de wettelijke regel.

9. *Samenvatting*

Deze leidraad wordt binnen KLN gehanteerd; het houden van raskonijnen is hiermee aan voorwaarden gebonden. Voor het behouden en veiligstellen van de genetische eigenschappen is men gehouden om alleen met dieren te fokken die gezond en vitaal zijn en ook de kwaliteit bezitten om de instandhouding (conservatie) van de verschillende rassen te waarborgen.

Een belangrijke rol speelt daarbij een goede verzorgingstoestand die alleen door een diervriendelijke en bij de diersoort passende manier van houden te bereiken is. Het uitgangspunt is dat gezondheid vóór schoonheid gaat.

Plaatselijke verenigingen en speciaalclubs kunnen adviseren over naleven van deze door KLN vastgestelde leidraad, waarbij recht gedaan wordt aan het welzijn van de raskonijnen en alle door de overheid uitgevaardigde regels.

Vastgesteld in de algemene ledenvergadering van 17 juni 2023.